

Planlægning i uvishedens lys

Den amerikanske planlægger og urban designer **Arun Jain** fra Portland gæstede dette års byplanmøde for at tale om planlægningens manglende evner til at håndtere usikkerhed og kompleksitet. Han havde ingen lette løsninger med, men hans hovedbudskab var til at forstå: **Planlæg for den fremtid I allermost ønsker – og lad jer ikke forblinde af prognoser.**

Af lektor Boris Brorman Jensen

Der var bogstavelig talt højt til loftet, da Dansk Byplanlaboratorium i begyndelsen af oktober afholdt sit 61. Byplanmøde i det omdannede Nordkraft på havnefronten i Aalborg. Det var imponerende at stå øverst oppe på den store trappe og kigge ned på alle de mange planlæggere, politikere, byplankonsulenter og andre fagfolk, der minglede rundt i den tidligere industrihal. Akustikken gjorde noget ved stemningen, men arrangementet fungerede, og det er underligt at tænke på, at der blev lavet strøm og fjernvarme i det selv samme bygningskompleks indtil midten af 90'erne.

De fleste førstegangsbesøgende har sikkert nikket anerkendende til den elegante transformation af det store industrianlæg. Men der var for bare få årtier siden næppe en eneste planlægger i Aalborg Kommune, der i sin vildeste fantasi havde forestillet sig, at byens rå og hektiske industrihavn engang ville blive til et hipt kulturcentrum. Eller at det moderne kraftvarmewærk engang ville udgøre en naturlig ramme for afholdelsen af et byplanmøde med hundredvis af deltagere. Forudsigelser der pegede i retning af den nuværende

situation ville højst sandsynligt have lydt dybt utroværdige, dengang man i midten af 50'erne gik i gang med at udvide og modernisere Nordkraft. Det er nok, set i bagklogskabens lys, mere udtryk for held end forstand, at det gamle industriområde på havnen i dag udgør en så velfungerende ramme for oplevelses- og videnssamfundets nye institutioner. En ting har dog gjort en forskel. De forskellige bygningsanlæg rummer så mange arkitektoniske og rumlige kvaliteter, at man med stor fordel har kunnet udnytte dem til nye formål.

”Vi er her, fordi vi interesserer os for byer, for byudvikling og miljø. Men vi er langt mere forvirrede og bekymrede end sikre”

Og netop den form for fremtidssikret planlægning blev diskuteret på eftermiddagens delmøde om 'uvishedens planlægning'.

Kan vi forudsige fremtiden?

Byplanmødets overordnede tema var "Vinduer til verden" og de forskellige arrangementer blev igangsat med en række fælles oplæg og bud på de muligheder og udfordringer, der ifølge de seneste prognoser kommer til at præge den fremtidige udvikling både herhjemme og ude i den store verden. De inviterede oplægsholdere præsenterede en masse interessante eksempler på lovende erhvervsstrategier, langsigtede økonomiske perspektiver og demografiske fremskrivninger, hvis konsekvenser for planlægningen tilhørerne blev opfordret til at diskutere ved bordene henover frokost. Efter pausen blev bøtten vendt på hovedet! Byplanlaboratoriet havde med økonomisk støtte fra Realdania indbudt den amerikanske planlægger og urban designer Arun Jain til at holde oplæg om planlægningens manglende evne til at håndtere usikkerhed og kompleksitet. Hans diskussionsoplæg stod på mange måder i skærende kontrast til de forudgående taleres opfordring til at reagere hurtigt og målrettet på den forventede udvikling. Arun Jain indledte sit oplæg med at

spørge: "Virker planlægningen som vi kender den? Stiller vi de rigtige spørgsmål? Hvad med fremtiden – kan vi overhovedet forudse fremtiden?" Hans bud på et godt svar var mere reflekteret og udfoldet end bare nej, nej og nej – men det var bestemt en meget kritisk revision af planlægningens helt grundlæggende antagelser, Jain præsenterede forsamlingen for. Et af de fundamentale problemer er ifølge Arun Jain, at vi stort set baserer al planlægning på vækst og forudsætter, at vækst er ønskværdigt og nødvendigt. Han efterlyste planlægningsredskaber, der også kan det modsatte. Store områder af det nordlige USA oplever i dag dramatiske tilbageskridt både økonomisk og befolkningsmæssigt, fortalte Jain og efterlyste flere og bedre metoder til at udvikle gode byer i tilbagegang.

"Hvis man ikke kan forudse fremtiden, må man planlægge for den udvikling, man ville ønske"

Jains oplæg var tydeligvis præget af en vis kriseerfaring, og han virkede meget optaget af at genopfriske nogle klassiske dyder: "Vi er her, fordi vi interesserer os for byer, for byudvikling og miljø. Men vi er langt mere forvirrede og bekymrede end sikre. Stabilitet er en myte", understregede han og fortsatte: "Hvis man ikke kan forudse fremtiden, må man planlægge for den udvikling, man ville ønske under alle omstændigheder. Jeg kender ikke fremtiden, men jeg har muligheden for at gøre noget bedre nu. Spørgsmålet er, hvordan jeg kan gøre det tilpasningsdygtigt?", spurgte Jain retorisk. "Det er fint med et 'vindue til verden', men glem ikke at se indad. Sats på mennesker og gode bymiljøer!" sagde han - mens han viste eksempler fra København.

På Byplanmødet viste Arun Jain eksempler på, hvordan de i Portland har arbejdet med et "Urban design framework". Det anviser retning med udviklingen, men efterlader også rum for det uforudsigelige.

Urban design framework

Directing development..

- Places as catalysts
- Ground level emphasis
- Intent vs. Outcomes
- Flexible approaches

Assembly

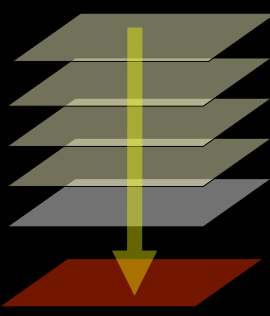
A. Identify convergences:

- Understand and map where people congregate or could congregate (need vs. want)
- Identify which places are the most able to become great places (criteria)

DESIROUS LOCATIONS (want)

PLACES OF NECESSITY (need)

AREAS OF GREATEST POTENTIAL

OUR MENTAL MAP (COGNITIVE)

PERCEIVED DISTRICTS & BOUNDARIES

PREFERRED GREEN CORRIDORS

DEVELOPMENT OPPORTUNITIES

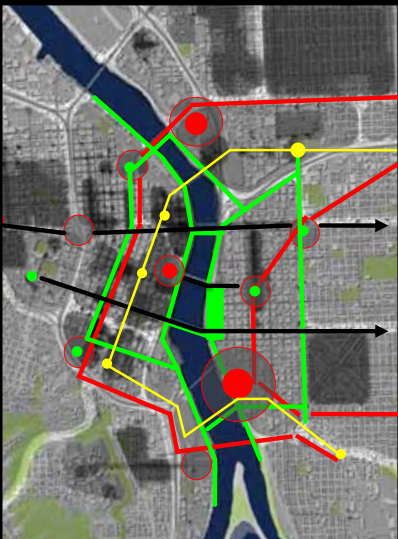
TRANSIT RIDERSHIP CONCENTRATIONS

Framework concept

B. Link convergences:

- Identify where links and connections will reinforce the convergences (place-making nodes)
- Identify "green" networks and preferred movement corridors that compliment convergences (place-making nodes)

- NODES
- GREEN RINGS
- MAJOR CORRIDORS STREET & TRANSIT
- ATTRACTORS

Erfaringer fra Portland

Arun Jain tog udgangspunkt i sine egne erfaringer med kuldsejlede fremtidsplaner som følge af finanskrisen, og konstaterede tørt, at det er med fremtiden som med vejret: Jo længere fremad vi ser, des mere usikker bliver forudsigelserne. Lige pludselig kan det hele se meget anderledes ud, end vi havde forestillet os, og så er alle de mange kræfter, der er investeret i fremtiden muligvis spildte.

”Modeller hjælper os til bedre at kunne forstå igangværende udviklinger, men de hjælper os ikke til at træffe de rigtige beslutninger”

Han fortalte, hvordan de regionale planlægningsmyndigheder i staten Oregon i juni 2008 arbejdede med scenarier for en stigning i indbyggertallet fra lidt over 3 millioner til over 6 millioner i 2016. Altså en lille fordobling på bare otte år, der indlysende nok affødte en lang række planlægningsinitiativer i forhold til udbygning af boliger, erhvervsområder og infrastruktur, ikke mindst i Portland, hvor han dengang var chefplanlægger. Jain og hans team blev bedt om at udarbejde

visionære fremtidsplaner, som i løbet af bare et par måneder faldt fuldstændig til jorden. Forudsætningerne for de store planer forsvandt ganske enkelt hen over sommeren. I dag er indbyggertallet i Oregon kun 3,5 millioner - hvoraf 1,8 bor i byen Portland, og situationen er den, at der ikke er brug for nogen næneværdig udbygning af hverken infrastruktur, boliger eller erhverv.

Problemet er, understregede Jain, ikke de modeller som anvendes. ”Modeller hjælper os til bedre at kunne forstå igangværende udviklinger, men de hjælper os ikke til at træffe de rigtige beslutninger.” Problemet er ifølge Jain alle de ukritiske ’forbrugere’ af data, modeller og prognoser. Alle de politikere, planlæggere og professionelle, der udarbejder omfattende strategier ud fra disse forudsigelser. Hvis udviklingen ændrer sig, så har man brugt de forkerte ressourcer. Fremtiden vil være anderledes end selv de bedste forudsigelser, og det er derfor vigtigt, at de beslutninger som træffes giver mulighed for tilpasning i takt med at de uforudsete begivenheder indtræffer. ”Der er behov for en helt ny model for fleksibilitet”, siger Arun Jain. Ikke nye metoder til at forudsige fremtiden på, men nye måder at håndtere usikkerheden på, som stadig gør det muligt at udvikle gode byer og bymiljøer.

Til nytte for dansk planlægning?

Arun Jain var ikke bare kommet for at stille kritiske spørgsmål til sine danske kollegaer. Han havde tydeligvis selv

længe arbejdet seriøst med at udvikle strategier, som kunne anvendes i praksis. Men Arun Jain fik desværre ikke lov til at fortsætte sit arbejde, og han stoppede som Portlands chefplanlægger i 2009. I USA udskiftes ledende medarbejdere i de politiske styrede organisationer sammen med de valgte repræsentanter.

”Politikere vil have klare visioner, og planlæggerne er bange for at tale om politik, så de kaster sig ud i løsninger”

Det siddende styre i Portland er øjensynligt ikke særlig interesseret i Arun Jains forsøg på at reformere den vækstbaserede planlægning og udvikle nye strategier for håndtering af usikkerhed og kompleksitet. ”Politikere vil have klare visioner, og planlæggerne er bange for at tale om politik, så de kaster sig ud i løsninger”, som han lakonisk udtrykte det efter oplægget. Flere af tilhørende spurgte Jain, om han troede, at hans erfaringer kunne bruges i en dansk sammenhæng, hvor både stat og kommuner har væsentlig mere spillerum end i USA. Det mente han bestemt. Jeg tror, at han har ret et stykke af vejen! ■

Om Arun Jain

Arun Jain er selvstændig urban designer og planlægger i Portland, Oregon. Han har ved siden af praksis været tilknyttet som underviser ved forskellige universiteter og er en hyppig international foredragsholder. Han er desuden forfatter til en lang række artikler om byudvikling og strategisk planlægning og har modtaget flere hædersbevisninger for sit arbejde. Arun Jain var fra 2002 – 2009 Portlands ’Chief Urban Designer’ og bl.a. en af initiativtagerne til byens fremsynede bæredygtighedsinitiativ ”Grey to Green”, som i høj grad har været medvirkende

til, at gøre Portland til en af USA mest ’grønne’ byer.

Et af de centrale temaer for hans arbejde er begrebet ’livability’ – som i amerikansk sammenhæng repræsenterer et brud med den økonomiske reduktionisme, der i stor udstrækning dominerer den statslige planlægning i USA. Ud over sit engagement i spørgsmålet om byernes menneskelige kvaliteter, er Arun Jain i sær kendt for sit arbejde med at udvikle dynamiske planlægningsredskaber, der forsøger at imødegå byudviklingens stigende grad af kompleksitet og uforudsigelighed med nye midler.

Foto: Emil Egerod Hubbard